

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA BOLALARDA EKOLOGIK MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI

Ikromova Muborak

*Samarqand viloyati Kattaqo'rg'on shahar 5-Davlat maktabgacha ta'lim
tashkiloti tarbiyachisi*

Annotatsiya: Maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda ekologik madaniyatni shakllantirishning nazariy va amaliy jihatlari tahlil etiladi. Ekologik bilimlarning bola shaxsiy rivojlanishiga, xulq-atvori va qadriyatlar tizimiga ta'siri yoritiladi. Shuningdek, ekologik yo'lakchalar tashkil etish, tajriba faoliyati, o'yin texnologiyalari, ekologik burchaklar va ota-onalar bilan hamkorlik asosida samarali pedagogik mexanizmlar taklif etiladi.

Kalit so'zlar: ekologik madaniyat, maktabgacha ta'lim, ekologik ong, amaliy faoliyat, o'yin texnologiyalari.

Kirish

Global miqyosda yuzaga kelayotgan ekologik muammolar yosh avlodni tabiatga nisbatan mas'uliyatli munosabat ruhida tarbiyalash zaruratini kuchaytirmoqda. Shaxsning ekologik qarashlari va qadriyatlari aynan maktabgacha yosh davrida shakllanishi ilmiy tadqiqotlarda asoslab berilgan. Shu bois maktabgacha ta'lim tizimida ekologik tarbiya alohida pedagogik yo'nalish sifatida qaralishi lozim.

Ekologik ta'limning maqsadi bolaga tayyor ma'lumot berishdan iborat emas, balki unda tabiatga nisbatan ongli, ehtiyotkor va g'amxo'r munosabatni shakllantirishdir.

Asosiy qism

Ekologik bilimlarning shaxs rivojlanishidagi o'rni

Maktabgacha yoshdagi bola atrof-muhitni asosan hissiy idrok orqali qabul qiladi. Shu sababli ekologik mazmundagi bilimlar faqat nazariy emas, balki amaliy faoliyat bilan mustahkamlanishi zarur. Bola tabiat hodisalarini kuzatish, solishtirish va xulosa chiqarish jarayonida ekologik ong elementlari shakllanadi.

Yer, suv, havo, o'simlik va hayvonot dunyosi bilan bevosita muloqot qilish bolada hayrat, qiziqish va estetik zavq uyg'otadi. Aynan shu hissiy tajriba keyinchalik ongli ekologik munosabatga aylanadi.

Samarali pedagogik usullar

Ekologik makon yaratish

MTT hududida kichik "eko-hudud" tashkil etish bolalarning tabiat bilan

uzviy aloqasini ta'minlaydi. O'simlik ekish, parvarishlash va kuzatish jarayonida bolalarda mehnatsevarlik va javobgarlik hissi shakllanadi.

Muntazam ma'rifiy suhbatlar

Har kuni tashkil etiladigan qisqa ma'rifiy suhbatlar orqali ekologik qoidalar bosqichma-bosqich singdiriladi. Suv va energiyani tejash, chiqindilarni tartibli joylashtirish kabi odatlar bolalikdan shakllansa, ular barqaror xulq modeliga aylanadi.

Tajriba va kuzatuv faoliyati

“Fan va tabiat” markazlarida oddiy tajribalarni amalga oshirish (masalan, urug‘ning o‘sish jarayonini kuzatish yoki suvning holat o‘zgarishini tahlil qilish) bolalarda ilmiy tafakkurni rivojlantiradi. Tabiat qo‘ynidagi kuzatuvlar esa ekologik jarayonlarni real misollar orqali anglash imkonini beradi.

O‘yin texnologiyalaridan foydalanish

Maktabgacha yosh davrida o‘yin yetakchi faoliyat turi bo‘lganligi sababli ekologik mazmundagi rol va didaktik o‘yinlar samarali natija beradi. O‘yin jarayonida bolalar ekologik qoidalarini majburiyatsiz, tabiiy ravishda o‘zlashtiradilar.

Ekologik burchak va vizual muhit

Guruh xonalarida tashkil etilgan ekologik burchak bolalarning kundalik kuzatuvini ta'minlaydi. O'simliklar, tabiiy materiallar va ko'rgazmali vositalar ekologik mavzularni vizual ravishda mustahkamlaydi.

Oila bilan pedagogik hamkorlik

Ekologik tarbiya samaradorligi oila va ta'lim muassasasi hamkorligiga bog'liq. Ota-onalarga farzandlarda ekologik madaniyatni shakllantirish bo'yicha tavsiyalar berish uzluksiz tarbiy

aviy muhitni yaratadi.

Xulosa

Maktabgacha ta'lim tizimida ekologik madaniyatni shakllantirish kompleks va izchil yondashuvni talab etadi. Nazariy bilimlarni amaliy faoliyat, kuzatuv va o‘yin bilan uyg‘unlashtirish bolalarda tabiatga nisbatan ong va mas’uliyatli munosabatni rivojlantiradi.

Ekologik tarbiya erta yoshdan boshlangandagina barqaror natijaga erishish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi “Maktabgacha ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni.
2. Qodirova F.R. Maktabgacha pedagogika asoslari. Toshkent, 2020.
3. Ekologik ta’lim va barqaror rivojlanish konsepsiyasi materiallari.
4. Bobojonova S.S. Bolalar ekologik madaniyatini rivojlantirish metodikasi. Samarqand, 2019.